

Jelenia Góra

Jelenia Góra

*...spacery po mieście i wycieczki
po najbliższej okolicy*

1Spacer po centrum
Jeleniej Góry**2**

Wycieczka na Witozę

3Wycieczka Doliną Bobru
do Siedlęcina**4**

Spacer po Cieplicach

5Wycieczka z Cieplic
na Grodną**6**Wycieczka z Jagniątkowa przez
Chojnik do Sobieszowa**7**Wycieczka z Jeleniej Góry przez
Koziniec do Wojanowa i Łomnicy

Z położonej w śródgórskiej kotlinie Jeleniej Góry, rozciąga się imponujący widok na oddalone zaledwie o wyciągnięcie ręki szczyty górskie. Pierwszy gród obronny nad Bobrem założył Bolesław Krzywousty w 1108 roku. Przez wieki rozrósł się w bogate i piękne miasto, które łączy dziś cechy zabytkowej starówki, znanego kurortu przyjmującego od wieków u wód licznych kuracjuszy i urokliwego wczasowiska, skąd wszystkie drogi prowadzą w góry. Niewiele miejscowości w Polsce może poszczycić się tak wspaniałym położeniem i bogatą ofertą turystyczną. Miłośnicy historii odnajdują tu liczne zabytki architektury - od średnio-wiecznych zamków i umocnień, barokowych i renesansowych pałaców oraz kamienic, po wspaniałe secesyjne budowle. Dzieje miasta i regionu przybliżają ekspozycje Muzeum Karkonoskiego, gdzie znajduje się także największa w Polsce kolekcja artystycznych wyrobów ze szkła. Niemniej ciekawe będą dla Państwa spotkania z przyrodą: w zacisznych parkach uzdrowiska Cieplice słynącego z wód termalnych, w Muzeum Przyrodniczym prezentującym barwny świat ptaków i motyli oraz na górze Chojnik, będącej enklawą Karkonoskiego Parku Narodowego. Aktywnym proponujemy gęstą sieć szlaków idealnych dla pieszych wędrówek i wycieczek rowerowych. Zimą jeździmy na nartach na pobliskiej Łysej Górze i w Karkonoszach. Przez cały sezon letni, w mieście rozbrzmiewa muzyka na imprezach plenerowych, koncertach promenadowych w cieplickim źródle i festiwalach organowych w kościołach. Repertuar Filharmonii Dolnośląskiej obejmuje najcenniejsze pozycje światowej literatury muzycznej wszystkich epok. Bogaty kalendarz wydarzeń kulturalnych przygotowywany jest na święto miasta – Wrzesień Jeleniogórski. Wtedy też, w Kościele Łaski pod Krzyżem Chrystusa, na dorocznym Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Organowej „Silesia Sonans” można wysłuchać wspaniałych koncertów, nie tylko organowych. We wrześniu odbywa się tradycyjny jarmark staroci a także liczne festyny na Placu Ratuszowym i ulicach starego miasta. Jeleniogórskie teatry – dramatyczny i animacji w każdym sezonie przygotowują po kilka nowych spektakli. Organizują także Festiwal Teatrów Ulicznych, Jeleniogórskie Spotkania Teatralne, warsztaty i działania około-teatralne. W Biurze Wystaw Artystycznych i licznych galeriach każdego dnia obejrzeć można ciekawe wystawy.

Na naszych gości czeka ponad dwa tysiące miejsc noclegowych - w luksusowych hotelach, pensjonatach, domach uzdrowiskowych i schroniskach. Można tutaj spędzić aktywne wakacje, bądź wypocząć w ciszy i spokoju - każdy znajdzie coś dla siebie.

Zapraszamy do naszego pięknego grodu,
oferując tradycyjną polską gościnność.

Spacer po centrum Jeleniej Góry

Spacer po Jeleniej Górze zaczynamy od jej serca - pięknego starego miasta, które zachowało zarysy granic średniowiecznego grodu, otoczonego pierwotnie pierścieniem murów obronnych (ich wysokość osiągała 7 metrów, a grubość dochodziła do 4 metrów). Układ ten odczytamy z ulic: Jelenia – Podwale – pl. Niepodległości – Bankowa. Idziemy od strony Podwale kamiennymi schodkami do ul. Jasnej mijając po lewej ślady **murów obronnych ❶** a po prawej wplecioną w budynek mieszkalny **półbasztę ❷**. Widzimy już ratuszową wieżę, lecz skręcamy w prawo, aby obejrzeć kolejne pozostałości dawnych fortyfikacji. Cylindryczna **Baszta Zamkowa ❸** wzniesiona na miejscu poprzedniej, strawionej przez pożar, strzegła bramy wjazdowej do miasta od strony zamku, pełniła także funkcję więzienia.

Na metalowej chorągiewce zatkniętej na szczycie widnieje postać jelenia i rok jej budowy „1584”. Pod ośmioboczną nadbudówką znajduje się galeria widokowa, a na trzecim i czwartym piętrze umieszczono otwory strzelnicze. Te w kształcie krzyża (jeden skierowany na wprost bramy, dwa na boki) służyły do ostrzału z małych dział. Brama została zniszczona przez Szwedów w 1640r., podczas wojny trzydziestoletniej. Zaledwie 50 metrów dalej usytuowana jest **Baszta Grodzka 4** – pozostałość jednej z 36 bastii wzniesionych w XV wieku w celu wzmocnienia murów miejskich. Jest to jedyny w mieście budynek z elementami „muru pruskiego”. Przyległa dobudówka pochodzi z XVIII w. i wykorzystywana była do celów mieszkalnych. Portal przy drzwiach wejściowych, dekoracje wmurowane w ścianę i obramienia okien na parterze baszty przeniesiono z wyburzonych sąsiednich kamienic. Ulica Grodzka z charakterystycznymi niewielkimi kamieniczkami prowadzi do rynku, tradycyjnego miejsca spotkań jeleniogórzan i turystów. Centrum prostokątnego placu zajmuje klasycystyczny **ratusz 5** wzniesiony w latach 1744-1747. W jego podziemiach (dawniej mieściła się tu

1

gospoda - dziś restauracja) widoczne są ślady poprzednich: gotyckiego i renesansowego. Krążą legendy jakoby prowadziły stąd podziemne korytarze poza mury miejskie. Dwupiętrowy budynek nakryty mansardowym dachem, nad którym góruje zwieńczona baniastym hełmem, okolona balustradą wieża, niewiele zmienił się przez ostatnie 260 lat. Do reprezentacyjnego holu prowadzą dwa wejścia: od strony południowej z łacińską inskrypcją głoszącą, że „Miasto Bolesław Krzywousty w 1108 r. wybudował” i od strony północnej opatrzone napisem, który w tłumaczeniu brzmi:

„odbudowany po ośmiu latach od zawalenia się wieży, ponownie ratusz ku ozdobie i pożytkowi przywrócony został”. W holu na I piętrze obejrzeć można odlany z brązu wizerunek założyciela miasta Bolesława Krzywoustego, natomiast na II piętrze płaskorzeźbę przedstawiającą średniowieczną Jelenią Górę. Balustrady schodów na III piętrze zdobią rzeźby nauczyciela cieplickiej szkoły snycerskiej Ernsta Rülkego (wykonane w latach 1935-38), ilustrujące baśnie o Duchu Gór Liczyrzepie. Jego autorstwa są także płaskorzeźby w sali posiedzeń Rady Miejskiej. Na wysokości I piętra ratusz połączony został (ok. 1910r.) z sąsiednimi „siedmioma domami” galerią, na której umieszczono stylizowany herb. W bruku pod łącznikiem umieszczono symboliczne szyny na pamiątkę dawnej linii tramwajowej, która funkcjonowała tu w latach 1897-1969. W ustawionym obok ratusza tramwaju zaopatrzyć można się w wydawnictwa i pamiątki regionalne. Wróćmy do **siedmiu domów** 6 – w średniowieczu mieściła się tutaj apteka, garkuchnia, warsztaty i ławy chlebowe. Wewnątrz można obejrzeć nakrytą szklaną taflą studnię o głębokości ok. 20 m. Dziś w Ratuszu swoją siedzibę ma Rada Miejska i Urząd Miasta Jeleniej Góry. Rynek okalają barokowe i rokokowe kamienice z jedynym na Dolnym Śląsku w pełni zachowanym ciągiem podcieni. Każde z nich nazywano zgodnie z przeznaczeniem. Były tu podcienia sukienników,

3

9

10

11

kuśnierzy, przędzarzy, podcienia maślane, zbożowe, podcienia powroźników i białoskórników. Zamieszkiwali je kupcy, rzemieślnicy i kramarze - najbogatsi mieszkańcy. Zabudowa rynku pochodzi z XVII-XVIII wieku, jednak podczas rekonstrukcji fasady straciły bogaty niegdyś wystrój kamieniarski. **Fontanna z figurą Neptuna 7**, ustawiona przed ratuszem w XIX wieku, symbolizuje dawne związki kupieckiego miasta z zamorskimi krajami. Przeniesiono ją tutaj z jednego z podmiejskich ogrodów. Aby w pełni poczuć ducha starego miasta warto zrobić sobie przerwę na kawę w którejś z licznych restauracji, zajrzeć do antykwariatu, pooglądać ekspozycje sklepików z pamiątkami. Wychodzimy na ulicę Marii Konopnickiej, by natychmiast skrócić w lewo do **kościółka pod wezwaniem św. św. Erazma i Pankracego 8** z XV wieku. Zbudowana z piaskowca i udekorowana pięknymi detalami kamieniarskimi trzynawowa, gotycka bazylika jest najstarszym obiektem w obrębie

7

starówki. Wewnątrz zachowała się renesansowa ambona i intarsjowane stalle, natomiast pozostałe wyposażenie pochodzi z doby baroku. Szczególnie cenny jest ołtarz główny i organy wykonane w warsztacie mistrza A. H. Caspariniego. Na placu kościelnym umieszczono na kolumnie figurę Marii Panny. Z kilku wejść prowadzących do świątyni na szczególną uwagę zasługuje bogato zdobiony portal południowy. Przy północnej ścianie znajduje się zewnętrzna kaplica grobowa, zachowały się także płyty nagrobne

i epitafia. Nieopodal zobaczymy posąg św. Jana Nepomucena, a poniżej, na ul. Jeleniej – fragmenty XV-wiecznych murów obronnych. Sklepieniem przejściem pod budynkiem parafialnym wracamy na ulicę M. Konopnickiej, na wprost **Baszty Wojanowskiej 9** która broniła wjazdu do miasta od strony Wojanowa (stąd nazwa). W 1514r. dobudowano do niej basteję, zamienioną później na **kaplicę św. Anny 10**. Po zniszczeniu w czasie pożaru miasta w 1634 roku została odbudowana w latach 1709 – 1715 przez architekta Kaspra Jentscha. Z okresu odbudowy pochodzi też skromne wyposażenie. O obronnym pierwotnie charakterze budowli świadczą otwory strzelnicze i wysoko umieszczone okna. Po stronie wschodniej tablica upamiętniająca 840 – lecie Jeleniej Góry. Poniżej na wysokości bruku widoczne w ścianie dwa krzyże pokutne. Zamykającą wjazd na stare miasto **Bramę Wojanowską 11** zdobią rokokowe kartusze z herbami Jeleniej Góry, Śląska i Prus, chronogram z rokiem jej budowy (1763) oraz litery FR (inicjały króla Fryderyka II). Od placzyku na skrzyżowaniu idziemy handlową ulicą 1 Maja, która jest

zarazem popularnym deptakiem miejskim. Mijamy kamienice przebudowane na przełomie XIX i XX wieku z modernistycznymi, eklektycznymi i secesyjnymi fasadami. Na szczególną uwagę zasługuje „dom towarowy” 12 pod nr 58, zbudowany w latach 1904-1905 (dziś Galeria Karkonoska). Dalej, niemal na środku ulicy znajduje się późnobarokowy **kościół pod wezwaniem św. Piotra i Pawła** 13. Zbudowany w 1738r. przez katolików służy dziś wiernym wyznania prawosławnego. Wnętrze zdobią bizantyjskie freski wykonane przez Jerzego Nowosielskiego i Adama Stalony-Dobrzańskiego. Ikonostas i ikony pochodzą z początków XX wieku a przywiezione zostały po II wojnie światowej ze zniszczonych cerkwi lubelszczyzny. Prostą bryłę budowli ozdabia kamienny portal z grupą barokowych rzeźb przedstawiających Matkę Boską Assunta, adorowaną przez putta i anioły. Na północnej ścianie wmurowane są dwa kamienne krzyże pokutne. Według średniowiecznej tradycji, każdy przestępca musiał w ramach pokuty ustawić na miejscu zbrodni kamienny krzyż z wyrytym narzędziem zbrodni (w tym wypadku kusza i miecz).

Kolejny obiekt na naszej trasie to **Kościół Łaski pod Krzyżem Chrystusa** 14, jeden z sześciu tzw. kościołów łaski na Dolnym Śląsku. Wzniesiono go w latach 1709-1718, po zawarciu układu w Altranstädt, kiedy to po trudnych czasach wojen na tle religijnym, cesarz przyzwolił ewangelikom na posiadanie własnych domów modlitwy. Oszczędna, klasycyzująca forma budowli wzorowanej na kościele św. Katarzyny w Sztokholmie, jest dziełem mistrza Marcina Franza z Revala. Świątynię zbudowano na planie

krzyża greckiego o szerokości ramion 47 m i całkowitej długości 74 m. i nakryto kopułą z latarnią (wysokość od posadzki po krzyż wynosi 57 m). We wschodniej przybudówce znajduje się zakrystia. Wewnątrz kościoła widzimy trzy kondygnacje empor, które zapewniały wiernym 4020 miejsc siedzących (1278 na parterze). Na polach balustrad umieszczono wersety z Pisma Świętego i sceny ze Starego i Nowego Testamentu. Dekoracje sklepień i wnętrza kopuły są dziełem Antoniego Schefflera i J.F. Hoffmanna z Głogowa. Ołtarz główny i prospekt

14

organowy uzupełniają się wzajemnie, tworząc rozbudowaną, bogatą w detale formę architektoniczno-malarsko-rzeźbiarską. Bogactwu organów, będących dziełem berlińskiego organmistrza J.M.Rödera, dorównuje wyjątkowa klasa instrumentu doceniana przez wykonawców dorocznego Festiwalu Organowego „Silesia Sonans”. Barokowa ambona wyciosana z jednej bryły piaskowca jest dowodem prawdziwego kunsztu kamieniarskiego. Natomiast do wykonania subtelnie rzeźbionej chrzcielnicy użyto kilku rodzajów marmurów. Wśród epitafiów umieszczonych na zewnętrznych ścianach, uwagę przykuwa relief przedstawiający scenę śmierci tutejszego proboszcza Gottloba Adolpha, którego podczas kazania poraził piorun. Rozległy park wokół świątyni to teren dawnego cmentarza, z którego pozostały bogato zdobione barokowe kaplice kupców jeleniogórskich. Okazały budynek **plebanii** 15 był dawniej Domem Kantorów.

CZAS PRZEJŚCIA 🕒 60 minut

8 Kościół p.w. św. św. Erazma i Pankracego - Kościół Farny

Plac Kościelny, tel.+48/75 75 22 160

zwiedzanie: po telefonicznym uzgodnieniu

🕒 czas zwiedzania: ok. 20 min.

13 Cerkiew Prawosławna św. św. Piotra i Pawła

ul. 1 Maja, tel. +48/75 76 78 822, +48/606 412 235

zwiedzanie: po telefonicznym uzgodnieniu

🕒 czas zwiedzania: ok. 15 min.

14 Kościół Łaski pod Krzyżem Chrystusa (Garnizonowy)

ul. 1 Maja 45, tel. +48/605 938 513

XI - III zwiedzanie po telefonicznym uzgodnieniu,

IV - X działa biuro pielgrzyma udostępniające kościół:

1 2 3 4 5 6 7

10.00 – 16.00

1 2 3 4 5 6 7

12.00 – 16.00

1 2 3 4 5 6 7

10.00 – 16.00

lipiec i sierpień
przerwa 14.00 – 15.30

niedziela: między Mszami (10.00-15.30 przerwa)

wstęp: 🚶 4,00 zł

🕒 czas zwiedzania: ok. 30 min.

Wycieczka na Witoszę

3

Wędrując poza staromiejskim szlakiem pieszym, w rejonie ulic J. Matejki, Sudeckiej, L. Zamenhofs, J. Słowackiego i Al. Wojska Polskiego, obejrzymy znakomite przykłady secesyjnego budownictwa mieszkaniowego. Okazałe kamienice i piękne wille czekają jednak na lepsze czasy aby ukazać całą swoją urodę. Zatrzymajmy się na chwilę przy dominującym na skrzyżowaniu ulic **gmachu teatru ❶**, który wzniesiono w latach 1903-1904, według projektu A. Daehmela. Jego powstanie datuje się na okres szczególnej aktywności mieszkańców miasta, dążących do stworzenia znaczącego i prężnego ośrodka kultury. Malownicza, rozczłonkowana bryła i bogate zdobienia fasady, oflankowane dwiema wieżami, świadczą o wysokim kunszcie budowniczych.

Oficjalne, powojenne, otwarcie teatru odbyło się w 1945 roku premierą „Zemsty” A. Fredry. Dziś obiekt w dalszym ciągu służy mieszkańcom i jest siedzibą Teatru Jeleniogórskiego im. C.K. Norwida.

Skierujmy swoje kroki ulicą Muzealną wprost do **Muzeum Karkonoskiego ❷**. Od frontu zobaczymy solidny, lecz dość skromny budynek mieszczący główne sale ekspozycyjne. Warto jednak go obejść, aby zobaczyć dwa skrzydła od strony ogrodu/lapidarium – odtworzoną chałupę karkonoską oraz stylizowaną kamieniczkę mieszczańską. Całość wzniesiono na początku XX wieku z inicjatywy Riesengebirgsverein, czyli Towarzystwa Karkonoskiego. Na stałą ekspozycję muzeum składają się: najbogatsza w Polsce

1

wystawa artystycznych wyrobów ze szkła, prezentująca w układzie chronologicznym rozwój technik, stylów wytwarzania i zdobienia wszelkich wyrobów ze szkła oraz prace najwybitniejszych współczesnych polskich artystów; zrekonstruowane wnętrze śląskiej chaty a także wystawę obrazującą złoty wiek (XVII-XVIII) i najdawniejsze dzieje Jeleniej Góry.

Po lekcji historii pewną odmianą będzie spacer ścieżką przyrodniczą wytyczoną w pobliskim parku. Kamiennymi schodkami dotrzemy do pierwszego przystanku na Wzgórzu Kościuszki. Tu i na kolejnych przystankach znajdziemy tablice z opisem historii i walorów przyrodniczych. Szczególnie cenny jest **przekrój geologiczny** ③ przez Sudety Zachodnie, wskazujący z jakich skał zbudowane są poszczególne ich partie od Gór Stołowych, poprzez Śnieżkę, Szrenicę aż po Grodziec. Od jeziora schodzimy żółtym szlakiem do ulicy Mickiewicza

4

5

10

i dalej w kierunku osiedla Czarne, połączonego z miastem ciągiem domków jednorodzinnych. Naszym celem jest renesansowy **Dwór Czarne** ④ podniesiony z ruin przez obecnego właściciela – Fundację Kultury Ekologicznej. Otoczony suchą fosą obiekt możemy obejrzeć jedynie z zewnątrz, niemniej jednak widok jest niezwykle imponujący. Stąd szlak żółty poprowadzi nas na **Witoszę** ⑤ (484 m n.p.m.), wzniesienie należące do Wzgórz Łomnickich.

Jego ozdobą są liczne granitowe skałki, w których niszczące procesy geologiczne wyłobiły pieczary i nisze skalne (Skalna Komora, Ucho Igielne, Pustelnia). Groty te zamieszkiwał w czasie wojny trzydziestoletniej pustelnik Jan Rischmann. Jeśli wierzyć podaniom, posiadał on zdolność przepowiadania przyszłości. Z platformy skalnej roztacza się imponujący widok na południowo-zachodnią część Kotliny Jeleniogórskiej i otaczające ją pasma górskie. W dole widać XV-wieczny **inkastelowany kościół** ⑥ i zabudowania Stanisłowa – jednej z najstarszych wsi w obrębie Kotliny Jeleniogórskiej. Tutaj w XIX wieku wyrabiano słynne likiery na korzeniach górskich ziół. Od Witoszy ścieżka przyrodnicza doprowadzi nas do **Pałacu „Staniszów”** ⑦. Mieści się tu hotel i restauracja gdzie,

można wypić kawę i odpocząć po trudach wędrówki.

Do Jeleniej Góry wracamy autobusem MZK nr 19, z którego okien zobaczymy domy przysłupowe, dawną **gospodę** ⑧ (w remoncie), **krzyż pokutny** ⑨ (na wysokiej skarpie) i **Pałac na Wodzie** zwany „hrabiowskim” ⑩. Możemy także przejść przez wieś do kolejnego przystanku.

CZAS PRZEJŚCIA 🕒 **210 minut**

② Muzeum Karkonoskie

ul. Jana Matejki 28, tel./fax +48/75 75 23 465

www.muzeumkarkonoskie.pl, e-mail: muzeumjg@pbox.pl

wystawy stałe:

- artystyczne wyroby ze szkła
- najdawniejsze dzieje Kotliny Jeleniogórskiej
- rzemiosło Jeleniej Góry w XVII/XVIII wieku
- wnętrze chałupy wiejskiej
- rekonstrukcja domu mieszczańskiego z XVII-XVIII wieku
- miniskansen górniczo-hutniczy
- miniskansen etnograficzny
- lapidarium

zwiedzanie:

1 2 3 4 5 6 7 9.00 – 16.00

1 2 3 4 5 6 7 9.00 – 17.00

wstęp:

👤 6,00 zł, 👤 3,00 zł

karnet wstępu do muzeum

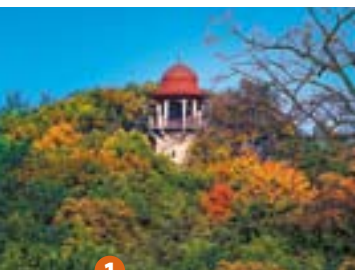
i wszystkich jego oddziałów 8,00 zł,

w niedzielę wstęp wolny

🕒 **czas zwiedzania: ok. 60 min.**

Wycieczka Doliną Bobru do Siedlęcina

Wycieczkę rozpoczynamy przy dworcu PKS (ul.Obrońców Pokoju), skąd szlakiem zielonym dojdziemy na Wzgórze Krzywoustego. Miejscowa tradycja z tym właśnie miejscem łączy powstanie Jeleniej Góry. Na szczycie znajdował się średniowieczny zamek, zniszczony przez mieszczan jeleniogórskich w XV wieku. Wybudowana tu w 1911 roku

wieża ❶ jest doskonałym punktem widokowym na Kotlinę Jeleniogórską i otaczające ją pasma górskie. Schodzimy w stronę rzeki do żółtego szlaku, którym powędrujemy przez Park Krajobrazowy Doliny Bobru (uwaga! równolegle poprowadzono ścieżkę rowerową). Wejścia do Borowego Jaru strzeże wysoki, **betonowy most kolejowy ❷** zbudowany w latach 1951-54, na miejscu starego z 1865 roku, wysadzonego przez Niemców w 1945 roku. Nieco dalej tryska „**cudowne źródło ❸**”, którego woda, według ludowych podań, ma moc uzdrawiania chorób oczu. Powyżej biegnie szlak zielony i ścieżka poetów. W XVIII wieku na wzgórzu Siodło urządzono „Ogród Muz” a okoliczne skałki nazywano Uranią, Melpomeną, Parnasem, Tartarem. Po drodze natrafimy na **elektrownię wodną i pozostałości dawnej papierni ❹**. Przy zakolu

Bobru czeka nas lekkie podejście. Po przeciwnej stronie rzeki, na skalnym cyplu zwanym Zamczyskiem znajdowało się ponoć siedlisko rycerzy rabusiów. Biegacze na orientację wyznaczyli nieopodal „koniec Świata”. Przed nami urokliwe schronisko **„Perła Zachodu”** ⑤ i Jezioro Modre długości około 1 km. **Zaporę** ⑥ spiętrzającą wody Bobru wzniesiono w latach 1924-25 na potrzeby elektrowni. Na drugą stronę akwenu do skalnego urwiska Wieżycy przerzucono wąski mostek. Po krótkim odpoczynku schodzimy drogą do Siedlęcina – wsi położonej na zboczach Małego Grzbietu Gór Kaczawskich i Wysoczyzny Rybnicy. Zachowała się tu najcenniejsza na Śląsku **Książęca Wieża Mieszkalna** ⑦ z przełomu XIII i XIV wieku, w której znajdują się

malowidła ściennie, będące jedynym w Polsce i jednym z niewielu w Europie przykładem świeckiego malarstwa naściennego z pierwszej połowy XIV wieku! Ponadto, warte zwiedzenia są dwa kościoły: **p.w. Najświętszej Marii Panny** 8 z końca XVIII wieku i **św. Mikołaja** 9 z XVI wieku. Do Jeleniej Góry wracamy autobusem MZK nr 5.

CZAS PRZEJŚCIA ⌚ 120 minut

1 Wieża Widokowa na Wzgórzu Krzywoustego

obiekt otwarty

⌚ czas zwiedzania: ok. 15 min.

7 Wieża Książęca w Siedlecinie

ul. Długa 21, tel. +48/75 71 37 597

www.siedlecin.zamekchudow.pl,

e-mail: siedlecin@zamekchudow.pl

zwiedzanie:

- V - X

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 10.00-18.00

- XI - IV

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 10.00-16.00

wstęp:

 4,00 zł, 2,00 zł

⌚ czas zwiedzania: ok. 45 min.

Spacer po Cieplicach

Lecznicze działanie wód cieplickich znane było już w XII w. Początkowo pieczę nad przybywającymi tu chorymi sprawowali joannici a następnie cystersi. Cieplice były także siedzibą rycerskiego rodu Schaffgotschów. Przez wieki przybywały tu rzesze kuracjuszy, w tym znane osobistości polskiej kultury, polityki i nauki. Najznamienitszy gość - królowa Marysienka Sobieska odwiedziła Zdrój w 1687r. W roku 1935 Cieplice zostały miastem, a w 36 lat później włączono je do Jeleniej Góry. Status uzdrowiska zachowały do dziś.

Od stuleci biją te same źródła termalne, jedyne w Polsce o tak wysokiej, dochodzącej do 90°C temperaturze. Swą skuteczność zawdzięczają czynnym związkom siarki z dużą zawartością krzemionki i fluoru; przynoszą ulgę cierpiącym na choroby reumatyczne, układu nerwowego, dróg moczowych i nerek. W uzdrowisku stosuje się także borowinę, światłolecznictwo i inne nowoczesne terapie.

Krótki spacer po uzdrowisku rozpoczynamy od barokowego **kościoła św. Jana Chrzciciela 1** wzniesionego w latach 1712 – 14. Przylega do niego wybudowany trzydzieści lat wcześniej dawny klasztor cystersów. Zachwyt zwiedzających wzbudza bogate, barokowe wyposażenie świątyni oraz obraz w ołtarzu głównym pędzla Michała Willmanna zwanego śląskim Rafaellem. Swoistą rewią renesansowej mody prezentują postacie spoglądające na nas z płyt nagrobnych w przykościelnym murze. Przeniesiono je z Radomierza w Górach Kaczawskich, gdzie chowano tamtejszych krewnych Schaffgotschów. Stojąca obok figura przedstawia patrona strażaków św. Floriana gaszącego pożar. Z tyłu za kościołem umieszczono kolumnę Trójcy Świętej i figury świętych: Sebastiana i Huberta. Część kompleksu klasztorowego stanowi również tzw. **Długi Dom 2**,

obecnie siedziba dyrekcji uzdrowiska. Wzniesli go w latach 1689 – 93 cyster-si jako dom gościnny dla przybywających do źródła kuracjuszy na miejscu wcześniejszej budowli. W XIX w. Schaffgotschowie urządzili tu bibliotekę oraz gabinet osobliwości, w którym gromadzili okazy ptaków, minerały, militaria, zbiory etnograficzne, dzieła sztuki, pamiątki rodzinne i inne ciekawostki. Przy moście na Kamiennej ustawiono **figurę Jana Nepomucena** ③. Naprzeciw Długiego Domu w okrągłej budowli mieszczą się baseny kąpielowe – od średniowiecza w tym samym miejscu. Skierujmy teraz swoje kroki na zdrojowy deptak, przy którym znajduje się **Dom Zdrojowy** ④ z pijalnią. Warto wychylić kubek wody nie zważając na specyficzny smak spowodowany związkami

siarki. Ozdobą centrum Cieplic jest okazały, **barokowo-klasycystyczny pałac** ⑤ - dawna siedziba rodu Schaffgotschów, właścicieli Cieplic. Przypominają o tym ogromne kartusze herbowe nad wejściami. We wnętrzach zachowało się wczesnoklasycystyczne wyposażenie, pieczołowicie restaurowane przez obecnego gospodarza Politechnikę Wrocławską. Po drugiej stronie Placu Piastowskiego znajduje się **ewangelicki Kościół Zbawiciela** ⑥ wzniesiony w latach 1774 – 77, jeden z najpiękniejszych przykładów protestanckiego baroku na Śląsku. Wewnątrz zachwyca rokokowy wystrój, a wszechwładnie panująca biel nadaje mu szczególnego uroku. Bardzo często odbywają się tu koncerty organowe. Czas na spacer po założonym w stylu angielskim, parku zdrojowym, gdzie wśród starych drzew i starannie utrzymanych klombów można się wspaniale zrelaksować. Idąc od głównego wejścia mijamy **muszlę koncertową** ⑦ i **Dom Zdrojowy „Edward”** ⑧. Dalej zobaczymy wybudowaną w dobie klasycyzmu **galerię** (obecnie kawiarnia) połączoną z **teatrem** ⑨, który jest dziś siedzibą Zdrojowego Teatru Animacji.

Po drugiej stronie ulicy Cervii znajdują się powstałe na początku XX w. park norweski oraz **Pawilon Norweski** ⑩ wybudowany na wzór restauracji „Frogneraeteren” znajdującej się 8 km od Oslo. Mieści się tu jedno z najpopularniejszych muzeów w Kotlinie Jeleniogórskiej – **Muzeum Przyrodnicze** ⑩ z bogatym zbiorem ptaków i motyli. Za budynkiem urządzono małą pasiekę z ciekawymi **ulami** ⑪, przy których odbywają się warsztaty pszczelarskie.

Znajduje się tu także **głaz narzutowy z tablicą 12** upamiętniającą spotkanie, w sierpniu 1847 roku, poetów Wincentego Pola i Kornela Ujejskiego z wybitnym czeskim naukowcem Janem Ewangelistą Purkyně. Warto dojść do końca parku, aby przy **tamie przeciwpowodziowej 13** na Wrzosówce nasycić oczy pięknymi widokami na Karkonosze.

CZAS PRZEJŚCIA 🕒 60 minut

1 Kościół św. Jana Chrzciciela

ul. Cieplicka 9, tel. +48/75 64 28 810 (klasztor)

zwiedzanie: **1 2 3 4 5 6 7** do godz. 12.00

w innych godzinach po telefonicznym uzgodnieniu

🕒 *czas zwiedzania: ok. 20 minut*

6 Kościół Zbawiciela

Pl. Piastowski, tel. +48/75 64 26 667, +48/607 604 560

zwiedzanie: po telefonicznym uzgodnieniu

🕒 *czas zwiedzania: ok. 20 min.*

10 Muzeum Przyrodnicze

ul. Wolności 268, tel./fax +48/75 75 51 506

www.muzeum-cieplice.pl e-mail: muzeum@muzeum-cieplice.pl

wystawy stałe:

- barwny świat ptaków
- jaja ptaków
- motyle Karkonoszy i świata
- pasieka Karkonoska (udostępniana od kwietnia do października)

zwiedzanie:

maj-wrzesień

1 2 3 4 5 6 7 9.00-18.00

1 2 3 4 5 6 7 9.00-17.00

październik-kwiecień

1 2 3 4 5 6 7 9.00-16.00

🕒 *czas zwiedzania: ok. 45 min.*

wstęp:

👤 4,00 zł, 👤 3,00 zł

oprowadzanie po wystawach 30,00 zł

w niedzielę wstęp wolny

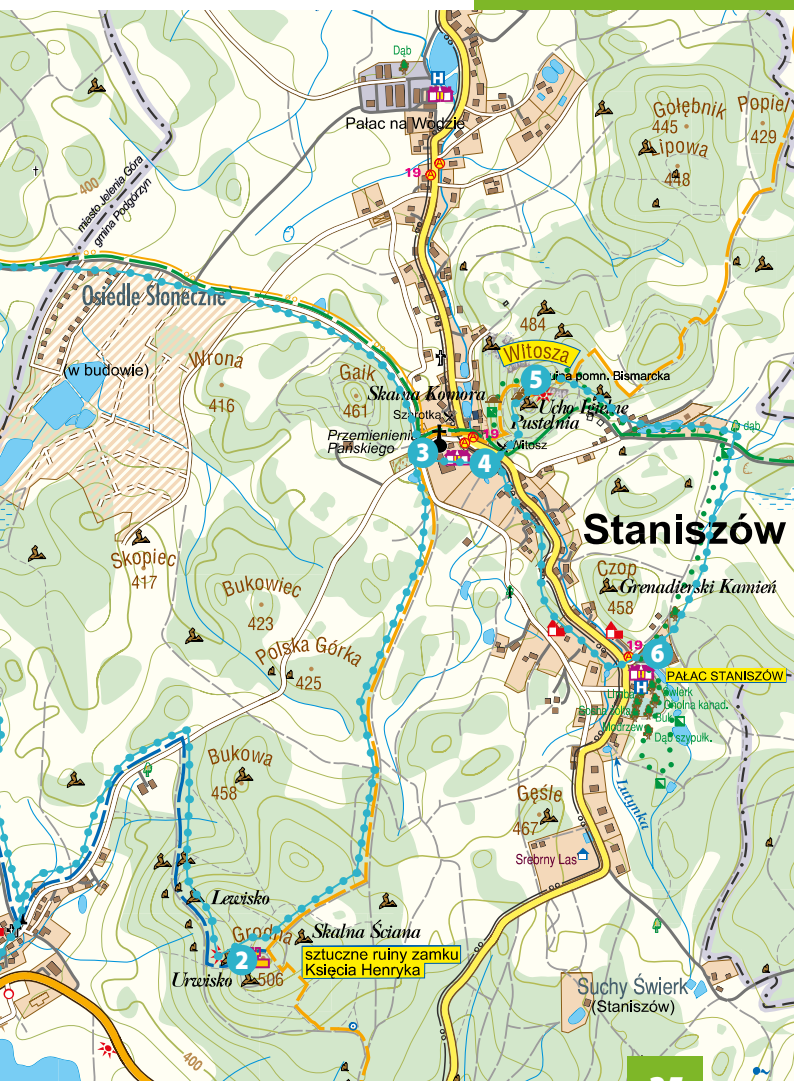

Wycieczka z Cieplic na Grodną

Na wycieczkę wyruszamy od węzła komunikacyjnego „Pod Koroną” szlakiem niebieskim. Po drodze mijamy kościół i osiedla domków jednorodzinnych. Polna droga wiedzie obok porośniętego lasem Chmielnika (422 m n.p.m.), skrajem podgórzyńskich stawów do Marczy. We wsi zachowało się kilka

chat przysłupowych, odnajdziemy tu także dwa **krzyże pokutne 1** – pomniki średnio-wiecznego prawa. Za zabudowaniami szlak skręca ostro w prawo i prowadzi na Grodną

5

(506 m n.p.m.). Na początku XIX wieku wzniesiono tu Zamek Księcia Henryka – romantyczną budowlę, powiązaną z parkiem w Stanisławowie. Baszta służyła za wieżę widokową i była wymarzonym miejscem do podziwiania panoramy Karkonoszy. Dziś pozostała tu jedynie „romantyczna ruina” ❷. Schodząc na skraj lasu, zobaczmy piękn-

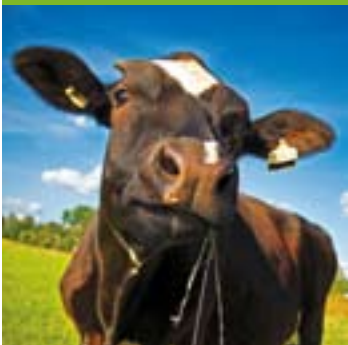
❷

❸

ne widoki na zalew Sosnówka i góry. Wracamy na szlak, tym razem żółty, którym dojdziemy do kościoła **p.w. Przemienienia Pańskiego ③** w Stanisławowie. Mur obronny otaczający świątynię, niejednokrotnie bronił mieszkańców przed najazdami Husytów. Obok dawna **gospoda ④** z zabudowaniami słynnej fabryki likierów. Wytrwałym wędrowcom polecamy przejście na **Witoszę ⑤** i dalej ścieżką przyrodniczą do **pałacu górnego ⑥** (opisane w wycieczce 2). Do Cieplic wracamy szlakiem zielonym, przez pola, skrajem osiedli i docieramy niemal do punktu wyjścia.

CZAS PRZEJŚCIA 🕒 180 minut

6

Wycieczka z Jagniątkowa przez Chojnik do Sobieszowa

Jagniątków – najwyżej położona część Jeleniej Góry (450-620 m n.p.m.) posiada charakter wczasowiska, którego niewątpliwym walorem jest malownicze usytuowanie w dolinie Wrzosówki. Otoczony wzniesieniami Przedgórza Karkonoszy i otwarty na Karkonosze, zamykające horyzont od południa, jest znakomitym punktem wypadowym na górskie wędrówki. Dojedziemy tu autobusem MKK nr 15 z dworca PKP Jelenia Góra. Przed wyruszeniem na szlak czeka nas wizyta w domu niemieckiego pisarza Gerharta Hauptmanna. Doceniając urodę krajobrazu zbudował tutaj na początku XX wieku swoją rezydencję, zwaną **„Łąkowym Kamieniem” ❶**. Utrzymana w stylu secesyjnym willa jest nie mniej interesująca od urządzonych tu wystaw. Na szczególną uwagę zasługują polichromie w „holu rajskim” wykonane w 1922r. przez śląskiego malarza J.M. Avenarius. Złote gwiazdy na nieboskłonie, fantazyjne kwiaty i wplecione sceny z życia i dzieł pisarza tworzą niepowtarzalny nastrój. Park wokół zaprojektował sam Hauptmann i osobiście doglądał nasadzeń. Dziś mieści się tu Muzeum Miejskie Dom G. Hauptmanna z ekspozycją poświęconą pamięci noblisty. Od parkingu poniżej muzeum schodzimy w dół szlakiem niebieskim, mijając po drodze **niewielki kościółek ❷**, stylizowany na podhalański. Idziemy główną drogą wzdłuż rzeki, by po spotkaniu szlaku zielonego dojść nim do ścieżki Kunegundy, która zawiedzie nas Piekelną Doliną na **Przełęcz Żarską ❸** (574 m n.p.m.). Cały rejon przełęczy usiany

jest okazałymi głazami z gruboziarnistych granitów. Z tego miejsca najlepiej możemy podziwiać urwiska, z których spadać mieli legendarni rycerze starający się o rękę okrutnej księżniczki Kunegundy. Na **Zamek Chojnik** 4 doprowadzą nas stąd strome skalne schody (szlak żółty). Według legendy, już w XIII wieku istniał tu pierwszy drewniany zamek. Kamienna

6

4

8

warownia, strzegąca przygranicznych terenów przed najazdami Czechów, powstała na polecenie księcia Bolka II. Po jego śmierci zamek, zwany pierwotnie „Chojnastym”, przechodzi w ręce rycerza Gotsche Schoffa, protoplasty rodu Schaffgotschów. Ród ten przeprowadza kolejne rozbudowy i rezyduje tu do wielkiego pożaru w 1675 r. Od tego czasu obiekt pozostaje trwałą ruiną. Składa się z dwóch części - zamku dolnego i górnego. Na dziedziniec zamku dolnego, gdzie znajdowały się podwórze, stajnie, magazyny, cysterny na wodę, mieszkania załogi itp. prowadzi potężna brama. Do dziś zachował się tu pręgierz. Zamek górny mieścił komnaty mieszkalne, kaplicę i arsenał. Z zamkiem związana jest ciekawa legenda o pięknej, lecz okrutnej i próżnej księżniczce Kunegundzie, która wszystkich starających się o jej rękę rycerzy poddawała nietypowej próbie. Musieli oni konno, w pełnym rynsztunku, okrążyć warownię jadąc po murach obronnych. Wszyscy śmiałkowie ginęli w czeluściach przepaści u stóp zamku, aż pewnego dnia na Chojnik przybył niezwykle rycerz... Ale o tym, co wydarzyło się później, posłuchajcie na dziedzińcu zamkowym. Z udostępnionej do zwiedzania wieży roztacza się przepiękny widok na Kotlinę Jeleniogórską i otaczającą ją pasma górskie. Po odpoczynku i ew. posiłku w schronisku PTTK, schodzimy w dół czarnym szlakiem przez **Zbójec-kie Skąły** 5, których główną atrakcją jest szczelinowa jaskinia Dziurawy Kamień o długości 20 metrów, stanowiąca przejście na drugą stronę skalnych bloków. Alternatywą jest zejście łagodniejszym szlakiem czerwonym. Przed opuszczeniem enklawy Karkonoskiego

Parku Narodowego, obejmującą cały obszar góry Chojnik, warto zwiedzić **Muzeum Przyrodnicze K.P.N.** ⑥. Przed nami Sobieszów - podgórska część Jeleniej Góry, gdzie zachowało się wiele pięknych domów modnego niegdyś wczasowiska. Obejrzymy tu kolejną siedzibę rodu Schaffgotschów – **pałac** ⑦ wzniesiony w latach 1705 -12 (obecnie szkoła). Inne warte uwagi zabytki to późnobarokowy **kościół św. Marcina** ⑧ oraz **kościół parafialny** ⑨ (niegdyś ewangelicki) wzniesiony w 1745 roku w stylu protestanckiego baroku. Do centrum wracamy autobusem MZK nr 7, 9 lub 15.

CZAS PRZEJŚCIA 🕒 300 minut

① Muzeum Miejskie Dom Gerharta Hauptmanna

ul. Michałowicka 32, tel. +48/75 75 53 286, fax +48/75 75 56 395

www.muzeum-dgh.pl, e-mail: kontakt@muzeum-dgh.pl

wystawy stałe:

- „Gerhart Hauptmann w wirze historii” – wystawa multimedialna
- 100 lat Willi Wiesenstein
- Rajska Hala Avenarius

zwiedzanie:

maj-wrzesień

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 9.00 -17.00

październik-kwiecień

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 9.00 -16.00

wstęp: 6,00 zł, 3,00 zł, we wtorek wstęp wolny

🕒 *czas zwiedzania: ok. 40 min.*

④ Zamek Chojnik

Góra Chojnik, tel. +48/75 75 56 394, www.chojnik.pl

zwiedzanie:

styczeń-marzec

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 10.00 -16.00

kwiecień-czerwiec

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 10.00 -17.00

lipiec-sierpień

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 10.00 -18.00

wrzesień-październik

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 10.00 -17.00

listopad-grudzień

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 10.00 -16.00 (24.12. zamknięte)

co pół godziny taśma z legendą

wstęp:

 5,00 zł + 5,00 zł wejście na teren KPN

 3,00 zł + 2,50 zł wejście na teren KPN

🕒 *czas zwiedzania: ok. 60 min.*

⑥ Muzeum Przyrodnicze Karkonoskiego Parku Narodowego

ul. Chałubińskiego 23, tel. +48/75 75 53 348, www.kpnmb.pl

zwiedzanie:

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 10.00 -16.00

wstęp: 3,00 zł, 1,50 zł

🕒 *czas zwiedzania: ok. 25 min.*

Wycieczka z Jeleniej Góry przez Koziniec do Wojanowa i Łomnicy

W rejon Kozinca możemy dotrzeć autobusem MZK nr 2 (przystanek Grabarów) lub zielonym „szlakiem zamków piastowskich” rozpoczynając spacer przy hotelu „Fenix”. Od mostu na Bobrze idziemy równoległe z rowerowym szlakiem ER-6 ulicą Wiejską (dawniej wieś Strupice) do tzw. węzła grabarowskiego. Po przejściu obok dawnych zabudowań dworskich szlak wkracza w las, prowadząc na **Koziniec ❶** (462 m n.p.m.). Bolesław Wysoki miał założyć tu zamek na miejscu dawniejszej budowli zwanej „pogańską świątynią”. Poniżej Dąbrowica - niewielka wieś nad Bobrem, gdzie w 1837 r. uruchomiono pierwszą w Kotlinie Jeleniogórskiej maszynę papierniczą. Znajduje się tu znane w okolicy **Sanktuarium Maryjne ❷** p.w. Matki Boskiej Jasnogórskiej Uzdrowienia Chorych oraz

otoczony parkiem zrujnowany XVII-wieczny **pałac ③**. Przejdziemy skrajem wsi do stacji PKP Wojanów, a następnie do położonej u podnóża Gór Sokolich wsi. Właścicielką widocznego z dala **Pałacu Wojanów ④** została w 1839 r. córka Fryderyka Wihelma III, Luiza - żona króla Niderlandów. Przebudowano go wówczas w modnym duchu romantyzmu nadając mu cechy zamku gotyckiego. Ostatnich zmian dokonano w 1906 i dziś jest to lekka budowla z charakterystycznymi cylindrycznymi wieżami, połączona z otaczającym ją parkiem tarasem i oranżeriami. Przed pałacem znajduje się dziedziniec okolony dawnymi stajniami i oficynami. Całość po gruntownym remoncie tworzy centrum hotelowo-konferencyjne.

Po drugiej stronie Bobru w Łomnicy kolejny kompleks dworski. **Duży Pałac ⑤** - zbudowany w XVII wieku przez rodzinę von Zedlitzów obecny wygląd uzyskał po przebudowie w 1841 r., zleconej przez ostatnich właścicieli – rodzinę von Küster. W salach pałacu prezentowana jest wystawa „Dolina Zamków i Ogrodów”, a w zabudowaniach folwarcznych urządzono skansen.

Dom wdowy ⑥ - klasycystyczny pałac wzniesiono w 1805 roku w parku okalającym duży pałac. Podczas ostatniego remontu w sali na I piętrze odkryto i odnowiono malowidła ściennie. Właściciele zgromadzili wiele starych zdjęć, obrazów i mebli, co tworzy niezwykłą atmosferę mieszczącego się tu hotelu i restauracji. Do centrum wracamy autobusem MZK nr 3 lub 11.

CZAS PRZEJŚCIA 🕒 240 minut

5 Duży Pałac/Dominium Łomnica

ul. Karpnicka 3, Łomnica,

tel. +48/75 71 30 460, fax +48/75 71 30 533

www.palac-lomnica.pl, e-mail: hotel@palac-lomnica.pl

wystawy stałe:

- Dolina Zamków i Ogrodów – Kotlina Jeleniogórska
wspólne dziedzictwo
- muzealny folwark gospodarczy

zwiedzanie:

listopad-marzec

1 2 3 4 5 6 7

10.00-17.00

kwiecień-październik

1 2 3 4 5 6 7

10.00-18.00

wstęp: 🧑 8,00 zł

🕒 czas zwiedzania: ok. 60 minut

**Centrum Informacji
Turystycznej
i Kulturalnej**

58-500 Jelenia Góra
ul. Bankowa 27
tel. +48/75 76 76 925
tel./fax +48/75 76 76 935
it@jeleniagora.pl

Urząd Miasta

58-500 Jelenia Góra
Pl. Ratuszowy 58 (ratusz)
tel. +48/75 75 46 100
fax +48/75 75 46 159
ratusz_um@jeleniagora.pl
www.jeleniagora.pl

Wydano ze środków Miasta Jelenia Góra • 2009

Wydawca: Wydział Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta w Jeleniej Górze
Redakcja: Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej
Książnica Karkonoska/Centrum Informacji Turystycznej
i Kulturalnej w Jeleniej Górze
Teksty: Barbara Różycka-Jaskólska
Zdjęcia: Vento Studio, K. Sawicki, R. Pelisiak, K. Budrewicz,
arch. Fundacji Chudów, arch. CITiK, M. Kitka